

X. MEĐUNARODNA IZLOŽBA ČIPKE U OZLJU 26. 4. — 22. 6. 2025.

Ozalj se razlikuje od drugih mjesta u Hrvatskoj po izradi čipke prvenstveno po tome što nije jedno od tradicionalnih, uvriježeno glavnih čipkarskih središta poput Lepoglave, Paga ili Hvara, koja su poznata po specifičnim tehnikama i materijalima (npr. lepoglavska čipka na batiće, paška čipka na iglu, hvarska čipka od agave). Međutim, Ozalj je postao prepoznatljiv kao mjesto koje kroz Međunarodnu izložbu čipke okuplja i promovira čipkarsku tradiciju iz cijele Hrvatske i šire, čime se afirmira kao kulturno središte čipkarstva i čipkarske umjetnosti.

Za razliku od tradicionalnih centara koji imaju dugu povijest i specifične tehnike, Ozalj na „čipkarskoj karti“ važan je kao mjesto susreta, razmjene znanja i očuvanja čipkarske baštine kroz suvremene manifestacije i edukativne programe. Na taj način želimo doprinijeti očuvanju i razvoju čipkarstva kao dijela kulturne baštine, ali i kao *brenda* grada Ozlja, što ga izdvaja od drugih mjesta koja su više vezana uz samu proizvodnju čipke.

Sama izložba održava se desetu godinu u kontinuitetu, izuzevši pandemijsku 2020. čime izložba doprinosi afirmaciji Ozlja kao kulturnog i turističkog središta. Održava se u Zavičajnom muzeju Ozalj odnosno Starom gradu Ozlju, što dodatno ističe povijesnu i kulturnu važnost grada te privlači posjetitelje i ljubitelje tradicije. Učeničke zadruge i lokalne udruge, poput KUD-a "Ključ" Trg koji je i glavni organizator izložbe, i učeničke zadruge "Kotačac", aktivno sudjeluju u izložbi, promovirajući ne samo tradiciju već i suvremene pristupe i ekološke principe, što doprinosi edukaciji i uključivanju mlađih generacija u očuvanje ove nematerijalne baštine. Svake godine trudimo se da izložba bude dio šireg programa koji uključuje radionice, popratne događaje i suradnju s međunarodnim sudionicima, što dodatno obogaćuje kulturnu ponudu Ozlja i jača njegovu prepoznatljivost.

Međunarodna izložba čipke u Ozlju važna je jer izložba promovira i čuva tradiciju izrade čipke, koja je dio nematerijalne kulturne baštine, ne samo lokalne nego i šire hrvatske i europske zajednice. Okupljanjem čipkara i čipkarica iz različitih hrvatskih i stranih centara jačamo kulturnu povezanost i razmjenu znanja

Ukratko, Ozalj nije tradicionalni centar izrade čipke, ali je važan kao mjesto promocije, očuvanja i međunarodne suradnje u području čipkarstva u Hrvatskoj.

1. BJELOVAR

1.1. ČIPKA NA DROT

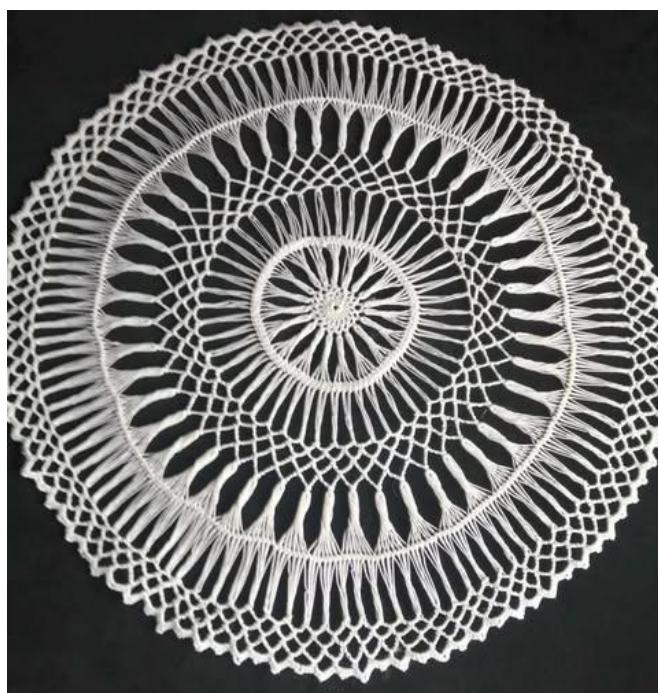
Čipka na drot je kukičana čipka na drotu. Uz pomoć drota i kukice za heklanje spajaju se niti na drotu, te dijelovi izrađene čipke u željene oblike. Najčešće se izrađuje od konca. Čipka na drot potječe s područja općine Ivanska u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Stavljena je pod preventivnu zaštitu Ministarstva kulture i medija 2020. te se uskoro očekuje proglašenje Čipke na drot nematerijalnom kulturnom baštinom Hrvatske.

1.2. ŠUPLJANA ČIPKA

Šupljana čipka se izrađuje na tkalačkom stanu najčešće po zadanom predlošku. U izradi se koristi bijeli pamučni konac koji može biti kombiniran sa svilenim koncem u boji.

1.3. HORKUD „GOLUB” BJELOVAR

Hrvatsko obrtničko radničko kulturno-umjetničko društvo „Golub” osnovano je prije 138 godina u Bjelovaru. U društvu dugi niz godina djeluju mnoge sekcije. Od 2013. godine osnovana je i Sekcija tradicijsko-tekstilnog rukotvorstva. Sekcija uspješno sudjeluje u međunarodnim izložbama čipke i organizaciji radionica te doprinosi radu društva.

Čipka s cvjetnim uzorkom – Ivanka Kurtanjek

2. HRVATSKI ČUNTIĆ

2.1. PUKAN'CA - NEMATERIJALNO KULTURNO DOBRO

Pukan'ca je lokalni naziv za vezenu ukrasnu prugu na gaćama/hlačama muške narodne nošnje koja se nosi u selima Župe sv. Antuna Padovanskog Hrvatski Čuntić. Sela Župe smjestila su se na obroncima Zrinske gore uz rijeku Petrinjčicu na Banovini, te administrativno pripadaju gradu Petrinji.

Pukan'ca je bijeli vez koja se izrađuje tehnikom raspleta. Pri izradi raspleta određeni se broj niti osnove i potke izvlači, *puka* se iz platna, a dio niti koje ostaju se oplicu. Zbog svoje širine i ornamentike ovaj rasplet je poseban i jedinstven. Pripada kategoriji vrlo složenog i zahtjevnog vezilačkog umijeća. Prije samog izvlačenja i omotavanja, niti se odbroje, a rubni se dijelovi učvrste sitnim rubnim *ažurom*. Omotavanjem niti dobiva se mrežasta struktura po kojoj se bijelim pamučnim koncem tkalačkim bodom vezu željeni motivi.

Na zahtjev KUD-a „Čuntićanka” Ministarstvo kulture i medija RH u siječnju 2021. godine donijelo je Rješenje kojim se utvrđuje da umijeće izrade veza *pukan'ce* ima svojstvo nematerijalnog kulturnog dobra, te je upisano u Registar kulturnih dobara na Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem Z-7446.

Pukan'ca na gaćama/hlačama muške narodne nošnje koja se nosi u selima Župe sv. Antuna Padovanskog Hrvatski Čuntić

2.2. VERONIKA FILIPEC

Rođena je u obitelji gdje su šivanje, pletenje, kukičanje, vez bili dio svakodnevnice, tako je i sama s puno ljubavi prema tekstilnoj baštini nastavila tu tradiciju. Svoje vještine naučene u vlastitom domu usavršavala je tijekom godina kroz razne radionice tradicijskog tekstilnog rukotvorstva. Na temelju stečenog znanja i kontinuiranog usavršavanja dvadesetak godina aktivno prenosi svoje znanje kao voditeljica mnogih radionica i tečajeva veza, čipke i izrade nakita. Uz prenošenje znanja posvetila se i obnovi tekstilne baštine zavičaja, revitalizaciji i/ili obnovi najizvornijih sačuvanih oblika. Izrađuje narodne nošnje za potrebe KUD-a „Čuntićanka” iz Hrvatskog Čuntića. Kod izrade muške nošnje posvetila se obnovi veza *pukan'ca* koji se prestao izrađivati.

Svoja znanja o tradicijskim tekstilnim vještinama i šivanju narodnih nošnji Župe sv. Antuna Padovanskog pretočila je u dva priručnika:

1. Umijeće izrade *pukan'ce* /2023.
2. Narodne nošnje Župe sv. Antuna Padovanskog /2024.

Na Desetoj međunarodnoj izložbi čipke u Ozlju predstavlja se vezom *pukan'com* na tradicijskim muškim gaćama, te s bluzom kao svakodnevni odjevni predmetom.

Bluza, svakodnevni odjevni predmet – Veronika Filipec

3. KRAŠIĆ

3.1. ČUNČANA ČIPKA IZ DOLINE KARDINALA

Čunčana čipka, poznata i kao čipka čvorova, ima bogatu povijest i globalni značaj. Njeno porijeklo vezuje se za tehniku *knottinga*, koja datira iz 14. stoljeća. Ova tehnika postupno se razvijala, a konačnu transformaciju u oblik čunčane čipke doživjela je u Italiji u 16. stoljeću. Vrhunac popularnosti čunčana čipka postiže u Europi tijekom 17. stoljeća, kada postaje nezaobilazna u ukrašavanju odjevnih i dekorativnih predmeta.

Specifičnost čunčane čipke ogleda se u načinu izrade i detaljnosti uzoraka. Izrađuje se s pomoću čunka (malog alata koji podsjeća na duguljasto vreteno) ili s dugom iglom. Naprednija tehnika uključuje upotrebu dva čunka, što omogućava kombinaciju dviju boja konca u istom komadu. Ova tehnika dvobojne čipke unosi dodatnu dinamičnost i bogatstvo u dizajn, naročito kod ukrašavanja vjenčanica, svečanih haljina, košulja, ženskih torbica, remena i obuće. Dvobojnim radom detalji postaju izraženiji, a sama čipka dobiva na unikatnosti. Kao materijal se najčešće koristi tanki pamučni ili svileni konac, iako se u suvremenom dizajnu eksperimentira i s drugim vrstama niti kako bi se postigli različiti efekti. Alati koji se koriste su jednostavni, ali zahtijevaju preciznost i vještinu – osim čunka ili igle, nužne su škare te igle za šivanje pri završnim obradama.

Danas, čunčana čipka ima široku primjenu u modnom dizajnu i izradi nakita poput ogrlica, naušnica i broševa. Također, nalazi mjesto u uređenju interijera, gdje krasi zavjese, stolnjake, okvire za lampe, pa čak i stolne salвете. Njena svestranost i estetska privlačnost čuvaju ovu tehniku od zaborava i čine je trajno zanimljivom i relevantnom za umjetnički i dizajnerski svijet.

Čunčana čipka –Ivančica Cipurić

3.2. IVANČICA CIPURIĆ

Ivančica je izradu čunčane čipke usvojila pred više godina kao nastavak istraživanja i rada na očuvanju različitih tehnika čipkarstva. Poznaje mnoge čipke kao i njihove tehnike izrade (Lepoglavska čipka, Sprang, Sunčana čipka, Poentles), a trenutno je fokusirana na čunčanu čipku zbog njene primjenjivosti. Ivančica izrađuje nakit, slike i druge uporabne predmete kojima ovu tehniku čuva od zaborava te joj daje novu vrijednost i namjenu. Njeni radovi predstavljeni su na 20. OIDFA-inom Svjetskom čipkarskom kongresu 2023. godine održanom u Sloveniji i Italiji. Redovito sudjeluje na Međunarodnom festivalu čipke u Lepoglavi te drugim relevantnim domaćim i međunarodnim izložbama, gdje predstavlja radove i nove kreacije. Izradila je repliku ženskog ogjavlja u tehnici Sprang koja je danas dio etnografske zbirke Zavičajnog muzeja Ozalj, a koju je izradila prema originalu iz 1882. godine iz Narodnog muzeja u Pragu. Ostatak vremena posvećuje prijenosu znanja i vještina ručnih radova i čipke. Angažirana je na više desetaka radionica kao edukator ili mentor, uživo i online.

Pisanice s čunčanom čipkom – Ivančica Cipurić

4. KRIŽEVCI

4.1. ČUNČANA ČIPKA IZ KRIŽEVACA – EMINA BARIČEVIĆ

Čunčana čipka se izrađuje u Križevcima od 1980. godine, a svoj uzlet kroz radionice te sudjelovanje na domaćim i međunarodnim izložbama čipke doživljava od 2014. godine. Na desetu obljetnicu kontinuiranog organiziranog čipkarstva, u travnju 2024. godine, prvi puta je u Križevcima održana međunarodna izložba čipke. Izložba je okupila 12 izlagača iz Hrvatske, Austrije, Mađarske, Slovenije te Bosne i Hercegovine. Na izložbi su sudjelovali i križevački dizajneri i kreativci koji su izlažući svoje radove u materijalima u kojima rade dali posvetu čunčanoj čipki.

Čunčana čipka se izrađuje pomoću dvaju čunaka, a osnovni motivi su geometrijski. Ljepota čipke je u igri punog i praznog prostora te zubića koji zaokružuju ili naglašavaju priču. Čipka se može koristiti samostalno kao motiv ili nakit, može se uokviriti, aplicirati na različite predmete i upotrijebiti na mnoge kreativne načine. Čipka kao nakit je veliki izvor inspiracije. Samostalno ili uz kombinaciju s metalom, poludragim kamenjem, staklom, drvetom ili kožom, čipka je uvijek privlačna kao modni detalj.

Čunčana čipka iz Križevaca kao nakit – Emina Baričević

5. LEPOGLAVA

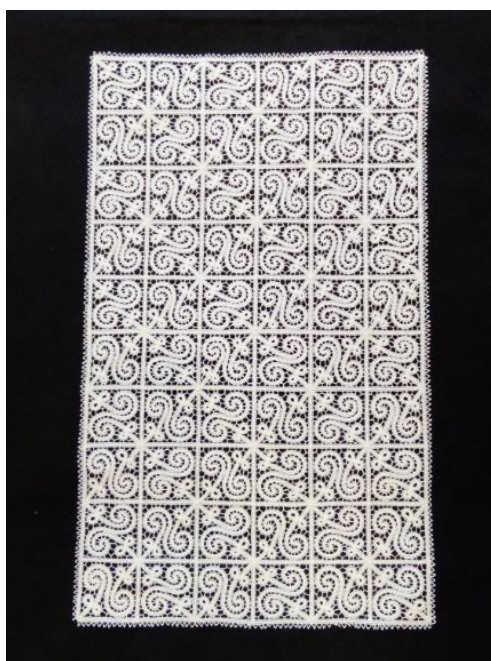
5.1. LEPOGLAVSKA ČIPKA

Posebnost Lepoglave i njezine okolice je prelijepa, čudesna lepoglavska čipka za koju se vjeruje da su je pred nekoliko stoljeća donijeli pavlini, bijeli fratri. Čipkarsko umijeće je prihvaćeno među seoskim stanovništvom te je postalo tradicija. Novija povijest govori da je lepoglavska čipka svoj procvat doživjela krajem 19. stoljeća i u prvoj polovici 20. stoljeća.

Tako je zabilježeno da je lepoglavska čipka na svjetskim izložbama osvojila 1937. u Parizu zlatno odličje i 1939. u Berlinu brončano odličje, a zahvaljujući čipkarici, učiteljici i dizajnerici Danici Brössler. U novije vrijeme lepoglavska čipka je 2009. godine u Vologdi (Rusija) nagrađena prvom nagradom, a najveće priznanje dobila je iste godine uvrštavanjem na popis nematerijalne kulturne baštine svijeta pri UNESCO-u.

Lepoglavska čipka izrađuje se tehnikom na batiće. Izrađuje se pomoću okruglog tvrdog podloška i parnog broja drvenih batića, preko nacrtanog predloška. Čipka se izrađuje lanenim ili pamučnim koncem u bijeloj ili bež boji, oznake debljine 100 do 200. Najčešći motivi su stazica, pužić, frkač, kiflek, tulipan, ruža, makova ruža, jaglac, cvjetić s listićem, bršljan, žir, grozdek, loza, djetelina, purek, lav, ptica, orao. Tako nastaju proizvodi poput tabletića, podložaka okruglog, ovalnog i pravokutnog oblika različitih veličina. Važno je napomenuti da se toj lepoglavskoj ljepotici od 1997. godine priređuju međunarodni Festivali čipke.

Ove godine na desetoj Međunarodnoj izložbi čipke u Ozlju predstaviti će se primjerak čipke i to; pravokutni podložak s pleternom ornamentikom. Motiv je slobodna obrada starohrvatskih motiva.

Pravokutni podložak s pleternom ornamentikom, 45x27 cm, dizajn Danica Brössler, iz Kataloga lepoglavске čipke izdanog u Zagrebu 1938. godine, u vrijeme Banovinske čipkarske škole u Lepoglavi.

6. PAG

6.1. SKRIVENE TAJNE I LJEPOTE KOLUDRAŠKE PAŠKE ČIPKE

Tijekom niza stoljeća, gotovo od utemeljenja do danas, koludrice benediktinskog samostana Sv. Margarite u Pagu uz ostale poslove bavile su se i rukotvornim radovima. U prošlosti su vezom i čipkama ukrašavale i oplemenjivale tekstilne predmete korištene pri misnom slavlju i za opremu sakralnih prostora. Tim su umijećima podučavale i žensku djecu iz grada i sa otoka. Vezene tekstilne predmete i šivanu pašku čipku izrađivale su i za naručitelje ostvarujući tako dio prihoda za opstojnost zajednice.

Šivana čipka, kao samostalni šupljikavi rukotvorni rad, izrađivala se kroz povijest od svilenih, srebrnih, zlatnih, lanenih ili pamučnih niti, a njezina uporaba bilježila je uspone i padove temeljene na modnim trendovima. I danas krhke, vješte ruke koludrica, kao nekad, odmjerenim pokretima u ustaljenom ritmu pokreću iglu šivajući čipku, smjenjujući tako rad molitvom po ustaljenim pravilima, iz dana u dan, iz mjeseca u mjesec, iz godine u godinu.

Vrijeme prolazi, a očuvani čipkasti uradci šivane paške čipke, potvrda su kontinuiteta rada i očuvanosti baštinenog umijeća. Istražujući nove mogućnosti u čipkarskom umijeću, novi modni trendovi iznjedrili su nove motive oblikovane raznovrsnim kombinacijama arhaičnih standardnih elemenata. Danas se izrađuju nacrti za izradu paške čipke kao modnog detalja npr. naušnica, broševa, aplikacija za šalove, marame i haljine. Zastupljeni su i biljni motivi na novo izrađenim paškim čipkama. Tako koludrice samozatajnim radom doprinose očuvanju baštinenog umijeća prenoseći ga marno i strpljivo mlađim koludricama.

Četvrtasta čipka s Kristovim monogramom, 13x13 cm – benediktinski samostan Sv. Margarite u Pagu

6.2. PAŠKA ČIPKA: UDRUGA „DRUŠTVO PAŠKIH ČIPKARICA 'FRANE BUDAK'“

Paška čipka rađena je iglom i razvila se iz talijanske *reticelle*. Njena osnovna karakteristika je da se čipka nije radila po predlošku, jer nisu postojale šablone ili nacrti, već se način izrade i uzorak prenosio s koljena na koljeno usmenom predajom i praktičnim radom.

Prvi put se spominje u 15. stoljeću kada se ujedno spominje i benediktinski samostan Sv. Margarite koji je odigrao veliku i značajnu ulogu u obrazovnom životu Paga jer su benediktinke bile prve učiteljice u gradu. U 16. stoljeću osnovale su prvu školu za djevojke u kojoj su ih stoljećima besplatno poučavale čitanju, pisanju, kršćanskom odgoju i šivanju čipke. Godine 1896. škola je postala državna. Benediktinke su zaslužne i za širenje čipke izvan Paga, jer su je prodavale u Veneciju i Beč.

Godine 1906. otvorena je na Pagu *Čipkarska škola* na inicijativu Austrijanke Natalie Brück-Auffenberg. Nakon Prvog svjetskog rata Pag dolazi pod vlast Italije pa rad u školi preuzimaju talijanski nastavnici. Rad škole zamire 1929. godine, međutim već dvije godine kasnije, 1931. godine, pod okriljem *Gospodarske udruge za ušćuvanje hrvatskog kućnog obrta* osniva se Jednogodišnji čipkarski tečaj, a 1935. godine se otvara *Banovinska čipkarska škola* koja djeluje do Drugog svjetskog rata.

U razvoju i održanju paškog čipkarstva zaslužnu ulogu imao je Frane Budak (Pag, 1865. – 1944.), političar i visoki lokalni dužnosnik koji je dugo godina obnašao dužnost gradonačelnika Paga, te je zaslužan je za procvat grada Paga početkom 20. stoljeća. Budak je radio i kao nastavnik crtanja na *Banovinskoj čipkarskoj školi*, te je izrađivao nacрте za čipku koji su danas vlasništvo Etnografskog muzeja u Zagrebu (nacрте za pašku čipku izrađivale su i slikarica Branka Hegeđušić i učiteljica Danica Brössler). Osim toga, 1932. godine otvorio je *Atelier* koji se uz izradu čipke bavio i organiziranim otkupom i prodajom. Nakon Drugog svjetskog rata rad škole i *Ateliera* nije se obnovio pa čipkarstvo na Pagu stagnira. Čipkarstvo se održavalo u kućnoj, obiteljskoj radinosti. Tek 1994. godine javlja se poticaj za obnavljanjem čipkarstva i organizira se jednogodišnji tečaj koji od tada svake godine posjećuju i mlađe paškinje. Od 1998. godine službeno djeluje udruga „Društvo paških čipkarica 'Frane Budak'“ koja promiče paško čipkarstvo koje je danas jedan od prepoznatljivih simbola identiteta grada Paga.

Udruga je utemeljena 1997. godine kada se okupila grupa paških žena, uglavnom čipkarica, koje su prethodne godine završile program osposobljavanja za zanimanje čipkarica na srednjoj školi „Bartul Kašić“. Društvo sudjeluje u nizu turističkih manifestacija, festivala i izložbi čipke kako u zemlji tako i u inozemstvu (Austrija, Češka, Italija, Mađarska, Finska, Francuska, Belgija, Izrael, Sjeverna Amerika, Poljska, Rusija, Slovačka, Slovenija, Češka, Španjolska, Belgija, Bosna i Hercegovina, Japan, Maroko). Zahvaljujući radu društva paška čipka dobila je znak izvornog hrvatskog proizvoda koji dodjeljuje Hrvatska gospodarska komora. Izvornost je registrirana i u Zavodu za intelektualno vlasništvo, a Hrvatska turistička zajednica dodijelila je paškoj čipki znak izvornog hrvatskog suvenira.

Među najveća priznanja spada svakako upis paške čipke 2009. godine na UNESCO-vu listu nematerijalne kulturne baštine.

Paška čipka - Udruga „Društvo paških čipkarica 'Frane Budak'”

6.3. MIRJANA I ĐORĐE TKALČEC

Mirjana Tkalčec rođena je na Pagu u obitelji Maržić. Svoje obrazovanje i kasniji radni vijek provela je u Rijeci. Nakon umirovljenja odlazi u rodni grad Pag. Po prirodi radoholičarka, oduvijek je imala želju naučiti šiti čipku, te ja tako 2010. godine pohađala i završila školovanje za zvanje čipkarica.

Intenzivnim i predanim radom tokom proteklih godina ima iza sebe mnoštvo zapaženih radova koje prezentira na izložbama i revijama.

Neki od njezinih značajnijih radova su jakne, košulje, haljine, globus, čipke velikog i malog formata, čipke za tematske izložbe. Posebna čast bila joj je sašiti maramu za bivšu predsjednicu Republike Hrvatske, Kolindu Grabar Kitarović, koju je nosila prilikom posjete Papi. Njezini radovi u više od desetljeća krasili su brojne izložbe, preko 20 međunarodnih, dvije nacionalne i jednu samostalnu, te nekoliko revija odjeće.

Za sve postignute rezultate i priznanja zaslužan je i njezin suprug Đorđe koji njene radove dizajnira, te izrađuje nacрте za nove kreacije.

Čipka izrađena za 45. godišnjicu braka, izložena na V. Festivalu čipke u Pagu – Mirjana i Đorđe Tkalčec

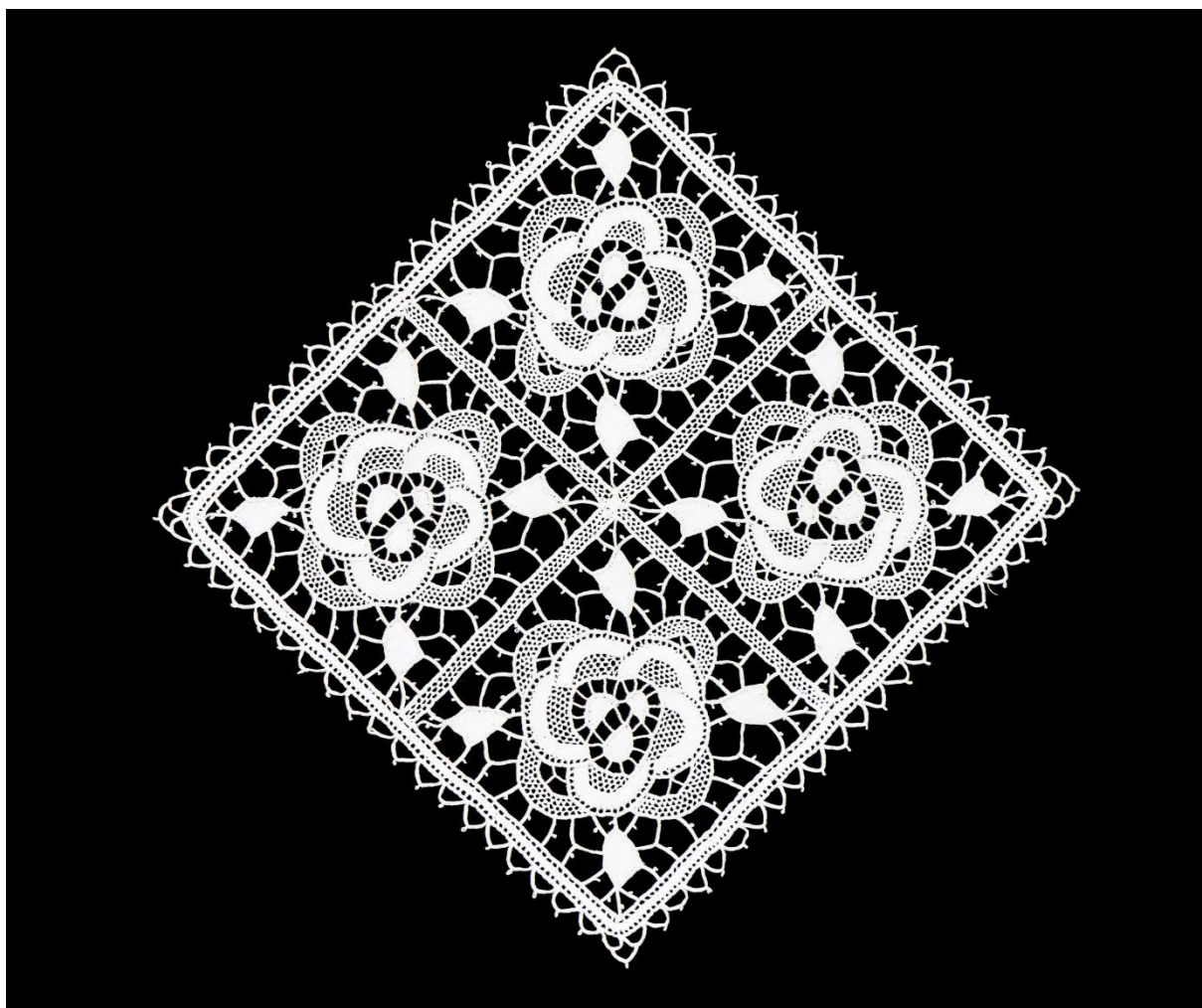

Paška čipka aplicirana na odjevne predmete – Muzej stakla Zadar - Mirjana i Đorđe Tkalčec

7. PRIMOŠTEN

7.1. UDRUGA PRIMOŠTENSKIH ČIPKARICA „PEKLJICA”

Primoštenska čipka je šivana čipka. Radi se na jastučiću običnom iglom i bijelim pamučnim koncem. Prvi se puta spominje u pisanim dokumentima 1550. godine kao ukras ženske košulje. Očuvala se u svojoj izvornoj ljepoti i prvotnoj namjeni ornamenta na odjeći zahvaljujući vrijednim ženama primoštenskoga kraja, a 2024. godine dobila je oznaku zemljopisnog podrijetla. Organiziranom podukom šivanja tradicijske primoštenske čipke bavi se Udruga primoštenskih čipkarica „Pekljica” od svog osnutka 2013. godine.

Primoštenska čipka - Udruga primoštenskih čipkarica „Pekljica“

8. SIKIREVCI

8.1. SIKIREVAČKI MOTIVI

Sunčana čipka – motiv predstavlja biser čipkarstva istočnog dijela Hrvatske. Njezina opstojnost u Sikirevcima, pa i širem dijelu Slavonije postignuta je izrazitim htjenjem, zalaganjem i radom članica udruge „Sikirevački motivi”. U svom radu kroz proteklo desetljeće uspjele su iz zaborava svoju čipku podići na zavidnu razinu prepoznatljivosti ne samo u svom kraju, već i u cijeloj Hrvatskoj, pa i diljem Europe. Održavanjem radionica, sudjelovanjem na nizu Festivala čipke u Hrvatskoj i na poznatim europskim centrima čipkarstva uvrstile su Sikirevce na kartu prepoznatljivosti u području čipkarstva, te svom mjestu dale jednu novu baštinsku dimenziju. Stoga su svi veoma ponosni na svoju sunčanu čipku – Sikirevački motiv.

Kruna svega je organizacija Međunarodne izložbe čipke, koja se tradicionalno održava u Sikirevcima, na kojoj sudjeluju sve čipke Hrvatske, te svaki puta po nekoliko čipki iz raznih zemalja Europe. Izložba je prilika za upoznavanje novih vidika čipkarstva, ali i prigoda za sudionike i goste izložbe da osjete duh gostoljubivosti, duh dobrote i široko srce sikirevačkih motivalja.

Sunčana čipka – Udruga „Sikirevački motivi”

9. SPLIT

9.1. ČIPKARSKA SEKCIJA SLOVENSKEG KULTURNOG DRUŠTVA

„TRIGLAV” SPLIT

Čipkarska sekcija Slovenskog kulturnog društva „Triglav” Split osnovana je 1996. godine. Rade čipku u tehnici *idrijskog risa*, ali i ostalih tehnika čipke na batiće. Izrada ove čipke zahtijeva puno ljubavi, vremena, strpljenja i upornosti, kako bi se dobro naučila i usavršila tehnika izrade.

Sekcija je imala oko 140 izložbi u Hrvatskoj i Europi (Slovenija, Slovačka, Francuska). Od 2006. godine je članica OIDFA-e (Međunarodna organizacija za čipku izrađenu batićima i iglom). Godine 2012. Sekcija je sudjelovala na 15. svjetskoj izložbi OIDFA-e u Caenu (Francuska), 2016. na 17. svjetskoj izložbi OIDFA-e u Ljubljani, 2023. na 20. svjetskoj izložbi OIDFA-e u Novoj Gorici. Dvanaest čipaka Sekcije krasi oltarnik crkve u Lurdu, jedna oltarnik svetišta Marije Brezjanske u Sloveniji i jedna oltarnik crkve Sv. Marte u Vatikanu, gdje je Papa Franjo župnik. Na poziv idrijskih čipkarica i organizacijskog odbora Festivala idrijske čipke od 2003. Sekcija sudjeluje u njihovim projektima. Godine 2024. Sekcija sudjeluje u projektu francuskih čipkarica „Križ za DAN D” povodom proslave 80 godina iskrcavanja saveznika na obalu Normandije u II. Svjetskom ratu. S *Društvom idrijskih čipkarica i Udrugom lepoglavskih čipkarica „Danica Bresler”* Sekcija je 2010. godine potpisala povelju prijateljstva. Sekcija također blisko surađuje s *Udrugom paških čipkarica „Frane Budak”* iz Paga.

Cilj Čipkarske sekcije Slovenskog kulturnog društva „Triglav” Split je animirati mlade naraštaje i učiti ih tradicionalnim vještinama i vrijednostima koje su dio naše kulturne baštine, a današnjim načinom i tempom života sve se više potiskuju u zaborav. Zanimljivo je da se početkom 20. stoljeća čipka na batiće radila i učila u Splitu, u Ženskoj obrtničkoj školi (gospođa Nevenka Bezić Božanić „Čipkarstvo u Dalmaciji”). Radom čipkarske sekcije ponovno je 1996. započeta izrada čipke na batiće u Splitu.

Čipka u tehnici *idrijskog risa* - Čipkarska sekcija Slovenskog kulturnog društva „Triglav” Split

10. OZALJ

10.1. TRŠKA JALBA – OD OBIČAJA DO TRADICIJE

Selo Trg smjestilo se u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, u Karlovačkoj županiji pored grada Ozlja. Grad Ozalj poznat je po svojoj bogatoj povijesti koja seže u prapovijest, a Petar Zrinski, Fran Krsto Frankopan, Ana Katarina Zrinski, Ivan Belostenec, Slava Raškaj samo su neki koji Ozalj čine još poznatijim. Uz najstariju kontinentalnu hidroelektranu u Ozlju Trg je najstarije planski izgrađeno naselje u Republici Hrvatskoj. Zbog napada Teutonaca na žitelje „kraljevskog slobodnog sela” pod Ozljem, 17. lipnja 1329. godine ban Mikac Prodavić izdaje povelju kojom ih seli na otok Ključ, odnosno otok Svih Svetih – današnje selo Trg. „Otok” jer Kupa s 3 strane optače zemlju, a šancom (i močvarnim tlom) se branilo četvrtu stranu. Poveljom bana Prodavića stanovnici Trga dobili su razne povlastice, među kojima su izbor suca i svećenika. U Trgu je bilo središte crkvene župe sa crkvom Svih Svetih od 1334. do 1878. godine. Do 17. stoljeća svećenici u Trgu su bili glagoljaši te se i danas mogu naći glagoljska slova na freskama u crkvi.

Do sredine 20. stoljeća u Trgu su se sačuvali neki običaji (vožnja pokojnika na drvenim saonicama u bilo koje godišnje doba, pletenje jalbe na lucnju i dr.) koji su se u ostalom dijelu Pokuplja izgubili, a vuku korijene iz stare slavenske tradicije. Te običaje, a naročito jalbu istraživali su etnolozi Milovan Gavazzi (1934.), Paula Gabrić (1962.) i Nerina Eckhel (1986.). Nošnja je bogata vezom na prsima, rukavima i pregačama. Oglavlje udane žene nastalo je na temelju renesansnih oglavlja u obliku trapeza, a sastoji se od upletene kose (Dvije pletenice spletena iza uha prebacivale su se i zašivale za kosu na tjemenu. Krajevi pletenica savijali bi se i učvrstili pamučnom predom kako bi se oblikovao bicornus, odnosno rogi - simbol plodnosti, blagostanja, zdravlja, a i boljeg imovinskog stanja.), crvene ili plave kapice od glota, jalbe i glavnića ili vunenog rupca (boja rupca ovisi o dobi i situaciji u kojoj je žena živjela). U svojoj doti djevojka je morala imati barem 12 jalbi. Dolaskom u mladoženjinu kuću mladenku iz bijele nošnje s cvjetnim ukrasom na glavi presvlače u nošnju sa šarenim ukrasima, a na jalbu se stavlja glavnić crvene boje sa šarenim trakama, koji još više ističe roge. Nakon darivanja, s takvim oglavljem, žena je morala otići na zdenac po vodu kako bi je svi u selu vidjeli, no nakon toga, ostatak svog života na jalbu je stavljala vuneni rubac, a tako bi žene i pokapali.

Osim za izradu kapica, jalba se upotrebljava i kao ukrasni umetak na odjevnim i uporabnim predmetima (odjeća, posteljina, ručnici, stolnjaci, torbe i sl.). Podrijetlo riječi jalba dolazi od slavenske riječi *avba*, odnosno od njemačke riječi *die Haube* što zapravo znači kapa. Trška jalba je kapa napravljena u staroj tehnici izrade tekstila, koja se zasniva na preplitanju okomitih niti. U Europi ta tehnika poznata je pod nazivom „sprang”. Posebnost trške čipke u odnosu na „sprang” je upotreba samo dvije vrste prepleta, a gotova čipka je bijele boje. Najveća posebnost je okvir, napravljen od ljeskove grane utaknute u daščicu koji se zove „lucanj”, a koji se u takvom obliku može naći samo u Trgu. Okomite niti konca postavljene na dvije poprečne niti učvršćene na okviru, lucnju, se prepliću ili ispuštaju samo prstima uz gornju špagu dok se čipka koja nastaje od donje špage učvršćuje drvenim

daščicama. Posebna ornamentika i nazivi pojedinih ornamenata te upotreba šezdesetinskog sustava brojenja niti kod pripreme osnove, osobitosti su koje ukazuju na staroslavenko podrijetlo načina izrade jalbe. Motivi su uglavnom geometrijski (cik-cak linije, rombovi...). Rad se dovršava oko sredine lucnja zašivanjem gornje i donje čipke i rezanjem okomitih niti te skidanjem sa poprečnih špaga čime se dobivaju 2 pravokutna komada čipke elastične šupljikave strukture. Od svakog komada čipke oblikuje se kapa, jalba, uz pomoć ovalnog umetka izrađenog iglom.

Narodna nošnja s jalbom u selu Trg

Kako i kada je tehnika izrade jalbe na lucnju došla u Trg nije poznato, a zadržala se do sredine 20. stoljeća. Početkom 20. stoljeća izradu jalbe na lucnju počelo je potiskivati kukičanje. Jalbe napravljene kukicom su veće i stavljaju se na kartonske „roge”. Kako je vrijeme odmicalo tako se pletenje jalbe više nije prenosilo na mlađe naraštaje, čime je prijetila opasnost od zaborava same tehnike izrade ove čipke. Tehnika je skoro potpuno izumrla nakon što je 1958. umrla Regina Paljunac, zadnja žena u Trgu koja je znala izraditi jalbu. Zanimljivo je da Regina kao neudana žena kapicu jalbu nikada nije smjela nositi.

Godine 2002. Pučko otvoreno učilište Katarine Zrinske – Ozalj pod vodstvom Zdenke Stupić u suradnji sa Zavičajnim muzejom Ozalj i ravnateljicom Brankom Stergar te Restauratorskim zavodom iz Zagreba (djelatnice radionice za tekstil pod vodstvom Bernardice Rundek Franić, viši restaurator i konzervator) pokrenulo je inicijativu za oživljavanjem zaboravljene tehnike pletenja. Nekoliko godina kasnije počinje poduka

tehnike jalbe školske djece u Trgu unutar etno sekcije „Male trške pletilje” u sastavu Učeničke zadruge „Kotačac” pod vodstvom učiteljice Jasminke Trpčić koja je tehniku izrade naučila od Ljerke Ladika, polaznice radionice 2002. u Zavičajnom muzeju Ozalj.

KUD „Ključ” Trg osnovan je 1998. godine, a sa sistematskim radom okupljanja mladeži i mještana Trga, čuvanjem kulturne baštine te razvijanjem i unapređenjem kulturno umjetničkog života sela Trga, Grada Ozlja i Karlovačke županije započeo je 2005. godine. Obnovi ženskog ogavlja čiji je centralni dio kapa, jalba, pristupilo se 2006. godine. Tehniku izrade počela je podučavati Melita Mataković-Rožić, isto polaznica radionice 2002. godine. Od manjih primjeraka čipke izrađivani su razni ukrasi i suveniri (čestitke, torbice, jastuci i sl.). Godine 2009. „tradicijsko umijeće pletenja jalbe” upisano je na Listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske, nakon čega se Trška jalba predstavlja na festivalima i izložbama diljem Hrvatske (Karlovac, Lepoglava, Pag, Sikirevci, Bjelovar, Koprivnica) i svijeta (Slovenija: Velenje, Železniki, Škofja Loka, Mađarska: Pečuh, Veszprem, Srbija: Subotica). Uključivanjem Ivančice Cipurić u Etnografsku sekciju KUD-a „Ključ” Trg započelo je razdoblje izrade novih motiva, ne samo geometrijskih te apliciranje komada čipke, jalbe, uz pomoć veza na stolnjake, ubruse, odjeću i sl.

Nakon dugog učenja tehnike izrade jalbe, 2012. godine rekonstruirana je jalba iz Etnografskog muzeja u Zagrebu, a nakon toga i jalbe iz Narodnog muzeja u Pragu i Zavičajnog muzeja u Ozlju. Obnovu tehnike izrade jalbe opisala je u monografiji „Novi život drevnog umijeća”, Jana Mihalić tadašnja kustosica Gradskog muzeja Karlovac 2013. godine. Na poticaj Ivančice Cipurić u suradnji sa Zavičajnim muzejom Ozalj i Gradom Ozljem 2015. godine održana je Prva izložba čipke u Ozlju na kojoj su uz KUD „Ključ” Trg i jalbu sudjelovali Zadruga lepoglavske čipke iz Lepoglave, Samostan benediktinki Svete Margarite Pag, Mirjana i Đorđe Tkalčec iz Paga, Samostan Sv. Ivana Krstitelja i Atuna opata Hvar, „Sikirevački motivi” iz Sikirevaca i „Svetomarska čipka” iz Svete Marije. Od 2016. godine na izložbama čipke u Ozlju sudjeluju i pletilje spranga iz Češke: Sylva Antony Čekalova, Hana Hurtikova, Blanka Amman Mikolajkova te Norveške pletilje iz udruge „Fetsund husflidslag”. Suradnja sa stranim i domaćim pletiljama, istraživačicama i istraživačima spranga: Carol James (Kanada), Rasma Noreikyte (Litva), Frieda Sorber (Belgija), Venija Bobnjarić-Vučković i Miroslav Razum. Hrvatska se 2023. godine okrunila zbornikom radova „Sprang i jalba”. Postav tradicijske izrade i nove primjene jalbe od 2020. godine može se vidjeti u Etno parku Ozalj.

U ovih skoro 20 godina održane su brojne radionice jalbe u Trgu (PŠ Trg), Ozlju (Zavičajni muzej Ozalj, Etno park Ozalj, OŠ „Slava Raškaj” Ozalj), Karlovcu (Gradski muzej Karlovac, Promenada), Zagrebu (Etnografski muzej Zagreb, Gornji grad), Beču, Škofji Loki i drugdje u sklopu festivala i izložbi. Radionice su ostvarene u suradnji s brojnim udrugama i organizacijama: Učenička zadruga „Kotačac”, OŠ „Slava Raškaj” Ozalj, „Društveni centar Ozalj”, Gradsko društvo crvenog križa Ozalj, Matica umirovljenika Ozalj, Društvo naša djeca Ozalj, Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca, Pučko otvoreno učilište Katarina Zrinska – Ozalj, Zavičajni muzej Ozalj. Od polaznika radionica svakako treba istaknuti: Đurđu Šimunić, Anu Grabovac, Miru Trop, Miru Lukežić, Đurđu Sračić, Ljubicu Lukežić,

Ivanu Valjak Razum, Miroslava Razuma, Ankicu Tiljak, Maju Veseli, Ivu Bolanča koji su i još uvijek svojim entuzijazmom čuvaju, rade i šire umijeće izrade jalbe.

Sve aktivnosti KUD-a „Ključ” Trg ne bi bile moguće bez podupiratelja njihovog rada, a to su: Grad Ozalj, Karlovačka županija, Ministarstvo kulture i Konzervatorski odjel u Karlovcu, Družba „Braće Hrvatskog Zmaja”, Stjepan Bezjak i drugi djelatnici Zavičajnog muzeja Ozalj te članovi KUD-a „Ključ” Trg i brojni drugi zaljubljenici u tradicijska kulturna dobra.

Suvremena aplikacija jalbe na dječju odjeću i jalba kao suvremena kapa – IX. Međunarodna izložba čipke u Ozlju

10.2. UČENIČKA ZADRUGA „KOTAČAC”

Učenička zadruga „Kotačac” prvi je put osnovana 1958. godine, a ponovno je utemeljena školske godine 2000./2001. Imenovana je po autohtonoj sorti jabuke iz ovog kraja. Godine 1974. utemeljena je sekcija *Mladi prirodnjaci-cvjećari*, čiji su članovi oko nove školske zgrade uredili okoliš i zasadili ukrasno bilje i ružičnjak. Voćarska sekcija utemeljena je 1989. godine, kada je zasađen i mali voćnjak pokraj škole. Ekološka sekcija djeluje od 1991. godine, a Povrtnarska sekcija i Male vezilje počele su s radom 2000. godine. Etno-sekcija u Trgu osnovana je 2004. godine, s ciljem ožvjljenja već zaboravljene izrade ženske kapice jalbe drevnom čipkarskom tehnikom danas znanom kao „sprang”.

U Područnoj školi Mali Erjavec Učenička zadruga „Kotačac” djeluje od 2015. godine. Skupina se u početku zvala Eko sekcija, zatim Lutkarska sekcija, a od školske godine 2017./2018. vrijedni zadrugari djeluju pod imenom Etno skupina. Temeljna aktivnost ove skupine je vez na platnu i njegova primjena na ukrasnim i uporabnim predmetima. Učenička zadruga „Kotačac” ima 49 članova u četiri sekcije. To su: Etno skupina, Mali kipari, Kreativci i Čipkarice. Voditeljica zadruge je učiteljica Nada Peretić. Ciljevi i zadaće učeničke zadruge i njezinih sekcija jesu: očuvanje baštine kroz učenje tehnike veza na platnu i pletenja čipke jalbe, izrada uporabnih i ukrasnih predmeta od gline, tekstila, drveta i ostalih dostupnih materijala raznim tehnikama, razvijanje poduzetničkog promišljanja i djelovanja, stjecanje osnova financijske pismenosti, razvijanje partnerskog odnosa s mjesnim okruženjem i roditeljima, Zavičajnim muzejom Ozalj, KUD-om „Ključ” Trg te Turističkom zajednicom područja Kupa i Karlovačke županije.

Zidni satovi s vezom na platnu i jalbom 2023. – Učenička zadruga „Kotačac”

11. ŽAKANJE

11.1. UČENIČKA ZADRUGA „BREZIK”

Učenička zadruga „Brezik” osnovana je 2002. godine i od tada djeluje u raznim sekcijama. Zadruga se uglavnom bavi izradom i prodajom ukrasnih i uporabnih predmeta, proizvoda koji su produkti školskog vrta, a posljednjih godina najviše se bavi izradom glinenih/keramičkih predmeta, ali i makrameom – izrađuje privjeske, ukrase, odjevne predmete, torbe, nakit i slično.

OŠ Žakanje sa zadrugom je vrlo uključena u svoju zajednicu pa organiziraju adventske radionice izrade vjenčića i božićnih ukrasa za roditelje i prodaju ih u školi i izvan nje. Sudjeluju i na općinskom božićnom sajmu u Žakanju s prodajom fritula ili proizvoda koje su izradili. Za Dan svetog Patrika peku kokice i prikupljene donacije šalju za Marijine obroke, a isto su učinili i sa zaradom od prodaje maslinovih grančica u vrijeme korizme.

Štand Učeničke zadruge „Brezik” sa raznim proizvodima 2024. - Učenička zadruga „Brezik”

12. BUGARSKA

12.1. MARIA BRATKOVA: ČIPKA NA BATIĆE I IGLU – KALOFRSKA ČIPKA

Bugarski centar za čipku na batiće i na iglu želi predstaviti i popularizirati različite stilove u proizvodnji čipke na batiće i na iglu u Bugarskoj te pomoći u podizanju svijesti o povezanosti bugarske čipke s europskom i svjetskom umjetnošću, povijesnim naglascima i specifičnim detaljima koji karakteriziraju njegovu autentičnost; u povezivanju pojedinih čipkarica diljem zemlje; stvaranju trajnog interesa kod mlađe generacije; oživljavanju i razvoju čipkarske tradicije kao nematerijalne kulturne baštine nacionalnog, europskog i svjetskog značaja.

Maria Bratkova majstorica je umijeća „Umjetničko pletenje – kaloferska čipka”, članica „Dunavske asocijacije” i *Bugarskog centra za čipku na batiće i iglu*. Inženjerka po obrazovanju, 1992. godine uključuje se u obuku za čipku na batiće kod Velichke Radulove. Od 2011. svoj hobi pretvara u posao s punim radnim vremenom. Svoje umjetničke nastupe započinje sudjelovanjem na Turističkoj izložbi u bugarskom gradu Trnovu, dvije godine za redom dio je svečanosti „Sred megdana” u Arbanasima kod Trnova; zatim 2011. sudjeluje na izložbi „Dijalog između prošlosti i sadašnjosti” u Nacionalnom etnografskom muzeju u Sofiji, a 2013. putuje u grad Presov (Slovačka) i izlaže svoje radove na Međunarodnom festivalu čipke. S čipkom „Čudesne ptice” sudjeluje u Rusiji na međunarodnom festivalu u gradu Vologda. Osim toga, sudjelovala je na međunarodnim festivalima čipke u Slovačkoj (Krakovany), Češkoj (Vamberk), Poljskoj (Bobowa) i dr.

U početku ova čipkarica počinje izrađivati tradicionalnu kalofersku čipku od pamučnih niti u *ékru* (boja neizbijeljenog lana), bijeloj i crnoj boji, ali vrlo brzo odlučuje početi eksperimentirati ne samo s različitim bojama i vrstama konca, već i sa sasvim drugačijim, originalnim dezenima. U svojoj čipki kombinira vunu, lan, pređu sa žicom i kožu, stvarajući unikatne modne dodatke i boemske odjevne predmete ukrašene čipkom na batiće.

Kaloferska čipka s tradicionalnim uzorcima – Maria Bratkova

Kaloferska čipka suvremeni način izrade – Maria Bratkova

12.2. BISTRA PISANCHEVA

Izrada čipke za Bistru Pisanchevu je avantura. To je put koji je vodi na nova mjesta i upoznaje ju s novim zemljama i prijateljima. Ona uglavnom slijedi osnovna pravila čipkarstva, ali uvijek traži načine kako promijeniti osnovni rezultat kako bi dobila živu čipku koja priča njene priče poput slikarskog platna. Proučavati čipkarice, koje rade u moderno doba i na moderan način, krenula je zahvaljujući intenzivnoj znatiželji o tome kako i zašto to drugi ljudi rade. To ju je vratilo ponovnom učenju i studiranju.

Bistra Pisancheva bavi se podučavanjem vlastitog načina izrade čipke, održava predavanja za širu publikom, a ističe da je važno imati sposobnost objašnjavanja novim zainteresiranim čipkaricama kako improvizirati, poštujući njihov osobni ukus, sklonosti i osjećaje. Ona voli dijeliti svoje znanje i ohrabrivati svoje učenike jer tako stječe još više poznanstava i prijatelja.

Tunel ispod Starog grada Ozlja u čipkarskoj izvedbi – Bistra Pisancheva

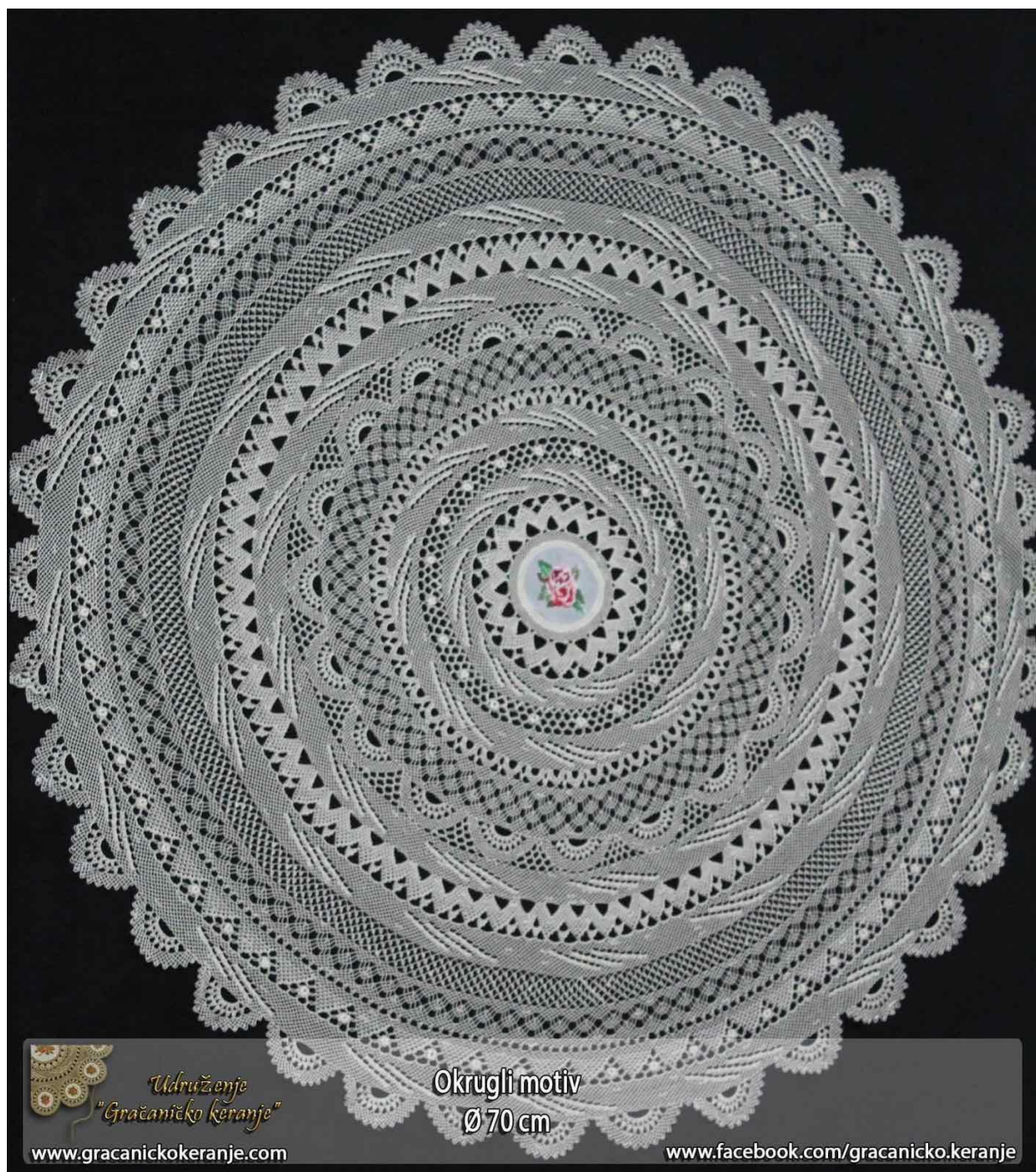
13. BOSNA I HERCEGOVINA

13.1. UDRUGA „GRAČANIČKO KERANJE” – GRAČANICA

Keranje je tradicionalna tehnika izrade čipke uz pomoć igle za šivanje i konca. Na ovaj način izrađivani su predmeti za dekoraciju domaćinstva i odjeće. Ne tako davno niste mogli ući ni u jednu kuću u Bosni i Hercegovini, a da u njoj ne pronađete neki od tradicionalnih ručnih radova ovdašnjih žena. Njima su žene nerijetko priskrbljivale i novac za obitelj, pa je predmeta ukrašenih bosanskom kerom bilo i među uglednim bečkim obiteljima. Danas je tih radova, kao i žena koje poznaju tehniku njihove izrade, sve manje. Jedna od rijetkih udruga koja se bori da tradiciju održi živom je „Gračaničko keranje” iz Gračanice. Ovdašnje su žene otprije bile nadaleko poznate po izradi *kere*, fine čipke kojom su ukrašavani rubovi maramica, ručnika, stolnjaka, posteljine, šamija, ovratnika i drugih odjevnih predmeta. Keranjem su se izrađivali miljei za ukrašavanje stolova, polica, kredenaca, taci za serviranje..., a to i danas rade članice Udruge „Gračaničko keranje”, s tim da osmišljavaju *kere* u suvremenim uvjetima.

Udruga „Gračaničko keranje” osnovana je 2006. godine, a iznimno se ponose što je od 2010. *kera* postala prvi zaštićeni proizvod u Bosni i Hercegovini kao geografska oznaka pri Institutu za intelektualno vlasništvo BiH.

Kera se izrađuje pomoću tankog konca i šivaće igle, ali bez unaprijed zacrtane šeme, tako da se izgled čipke osmišljava tijekom same izrade. Najčešće se koriste motivi iz prirode, po kojima *kere* dobivaju ime: maline, jagode, zumbuli, tratinčice, čičak, papričice, riblja usta, zečje uši, bademke... Keranje se počinje lančićem (*sindžirakom*) i nastavlja slobodnim rasporedom niti konca, čvorića i lančića. U Gračanici se *kera* pomoću žice (*firgeta*) savijene poput duge ukosnice, čime nastaje *firget-kera*. Kombinacijom *kere* i *firget-kere* dobiva se *mekik*, čipka *kera*. Nije rijetka ni kombinacija veza na *tusoru* ili *markizetu* i *keranja* po obodu veza.

Udruženje
"Gračaničko keranje"

www.gracanickokeranje.com

Okrugli motiv
Ø 70 cm

www.facebook.com/gracanicko.keranje

Okrugli motiv - Udruga „Gračaničko keranje”

14. ČEŠKA

14.1. SYLVA ANTONY ČEKALOVÁ

Sylva Antony Čekalova rođena je u Češkoj 1978. godine. Radi kao profesionalni restaurator povijesnih kaljevih peći. Više od 15 godina intenzivno se bavi *sprang* tehnikom čipkarstva. Njezin fokus je na tradicionalnom konceptu čipke, ali posebno nastoji promovirati *sprang* tehniku i njezinu upotrebu u suvremenom dizajnu odjeće. Ona dizajnira i stvara odjevne predmete i nakit od *sprang* čipke, a veliko joj je zadovoljstvo nastaviti istraživati i razvijati nove kontekste u kojima se *sprang* može upotrijebiti. Osim što ima veliko iskustvo u vođenju tečajeva za opću populaciju i školsku djecu, ona izlaže i predaje na radionicama, izložbama i konferencijama u Češkoj i inozemstvu.

Viseća mreža izrađena tehnikom spranga – Sprang hammock

Sylva Antony Čekalová, Anežka Antonyová (12), Vojta Raušer (10) – Češka (Czech Republic)

Viseća mreža izrađena tehnikom spranga - Sylva Antony Čekalová

14.2. HANA HURTÍKOVÁ

Rođena 1967. godine u Češkoj Republici. Posvećena je stvaranju i promicanju nove moderne primjene čipke od *spranga*. Fokusira se na izradu predmeta za svakodnevnu uporabu tehnikom *sprang* u suradnji sa šivaćom radionicom *Caritasa Kralupy nad Vltavou*, za koju je i odgovorna kao ravnateljica. Hana redovito sudjeluje na međunarodnim izložbama čipke i vodi brojne radionice.

Torbica izrađena sprang tehnikom – Hana Hurtíková

Sprang čipka kao dekor za teglu za cvijeće – Hana Hurtíková

15. MAĐARSKA

15.1. JUDIT FÁYNÉ TORNÓCZKY

Judit Fáyné Tornóczy je čipkarica koja je između ostaloga i instruktorica, predavačica čipkarstva. Njezina omiljena čipka je *Hunnia* čipka, koja je njihovo obiteljsko nasljeđe. Osim što se bavi čipkarstvom ona vodi Muzej čipke *Hunnia* u Terényju u Mađarskoj. Prije 4 godine pokrenula je *csipke-suli.com*, internetsku platformu za podučavanje čipkarstva. Posebno je sretna i zahvalna što može predstaviti prekrasnu mađarsku *Hunnia* čipku u Hrvatskoj na Desetoj međunarodnoj izložbi čipke u Ozlju.

Paun od Hunnia čipke - Judit Fáyné Tornóczy

Šeširić od Hunnia čipke - Judit Fáyné Tornóczy

16. SRBIJA

16.1. VALERIJA ŠEBEK – SUBOTICA

„Kulturno-umjetničko društvo zanatlija u Subotici” osnovano je 1898. godine. Društvo je osnovano kao muški ceh. Godine 1964. dobio je ime po čuvenom dirigentu i bivšem direktoru *Muzičke škole u Subotici*, Erneu Lanjiju (Lányi Ernő 1861-1923). S vremenom je društvo postalo mješoviti muško-ženski ceh, koji i dan danas postoji. Pored samog društva postoje još tri sekcije, jedna od njih je *Granatalma* (Šipurak). Njihova predsjednica je Valerija Šebek (Valéria Sebők). Valerija je od 2000. godine počela istraživati tehniku pletene čipke, jer opis izrade nije ostao sačuvan na mađarskom jeziku. Za svoje radove je dobila niz nagrada, na primjer u Budimpešti, Halašu, Bekeščabi, Velikoj Kanjiži na velikim skupovima i izložbama. Njen cilj je prikazati da i u 21. stoljeću pletena čipka može biti prekrasan ukras, dio na ženskoj odjeći i na ukrasnim tekstilima u kući. Njen drugi cilj je zainteresirati mlade da nauče tehniku izrade pletene čipke, zato ima radionicu za mlade, kako ova stara tehnika ne bi nestala. Valerija je 2022. godine imala izložbu u Osijeku, u Muzeju Slavonije, jer je donirala muzeju rekonstrukciju one kapice od pletene čipke, koju su seoske žene oko Osijeka do prije 120 godina nosile na glavi, odnosno preko pundi u svečanim prilikama, kada su išle u crkvu. Valerija je dobila niz nagrada i za bijeli vez. Sekcija *Granatalma* za crkve besplatno izrađuje stolnjake i druge tekstile, na primjer za oltare. Vjernicima je najljepši, najdraži bijeli vez, koji je Valerija izradila za oltar. *Granatalma* izrađuje i nošnje/odjeću kakvu su nekada, u prvoj polovici 20. stoljeća žene obrtnika nosile na selu i u malim gradovima. Za sve to je najzahvalniji Valerijin entuzijazam, talent za organizaciju i ljubav prema čipkarstvu. Ovaj tekst sastavila je Mihalji Katalin (Mihályi Katalin), predsjednica KUDZ „Lányi Ernő”, Subotica.

Pletena čipka (sprang) primijenjena na suvremenoj odjeći – Valerija Šebek

16.2. ÁKOS CSISZÁR (AKOŠ ČISAR)

Akoš Čisar rođen je u Subotici 2008. godine. Bavi se izradom rukotvorina od malih nogu, a tehniku izrade čipke počeo je učiti kada je imao svega 9 godina. Zajedno sa sestrom Viragom, naučio je izradu čipke od Valerije Šebek, koja je na jednostavan način bez formalnog obrazovanja o tehnici opisala *sprang* tehniku primijenjenu u Baranji. Akoš je za dječju kapu izrađenu u ovoj tehnici 2018. godine dobio priznanje od Zavičajne kuće tradicija Mađarske. Novi način izrade mustre naučio je u listopadu 2023. godine u okviru radionice sa suradnicima Zavičajnog muzeja Ozalj. Nakon puno pokušaja pronašao je način kako se mogu izraditi različite šare, pa je odlučio svoje umijeće prikazati na čipki koja oslikava Munjaru u Ozlju. Projektiranje slike je trajalo tri tjedna, a na samoj čipki radio je dva mjeseca.

Munjara u Ozlju izrađeno bijelim pamučnim koncem sprang tehnikom, 23x23 cm – Akoš Čisar

17. ŠPANJOLSKA

17.1. MUZEJ ČIPKE MARÈS - ARENYS DE MAR

Muzej čipke *Marès* nalazi se u selu Arenys de Mar udaljenom 40 kilometara od Barcelone u Španjolskoj. Ovaj muzej ima jednu od najboljih zbirki čipke i veza u cijeloj Europi. Njegove dvorane sadrže vrlo raznoliku zbirku ručno izrađenih (zanatskih) predmeta i mehanički proizvedene robe od 16. stoljeća do danas, s primjercima iz različitih zemalja diljem Europe. U zgradi iz 17. stoljeća posjetitelji mogu uživati u nevjerojatnim velovima, mantilima, lepezama, odjeći i posteljini iz svih povijesnih razdoblja.

Katalonija, na sjeveru Španjolske, zemlja je u kojoj ručno rađena čipka ima dugu tradiciju manufaktura, posebno čipke poput *blonde* ili *ret fi* ili *Arenys* čipke. Krajem 18. i početkom 19. stoljeća razvija se tehnika „bijeke čipke” od pamuka ili lana koja se naziva *ret fi* ili *Arenys* čipka. Ovu vrstu čipke karakteriziraju geometrijski dizajni i slična je drugim europskim tehnikama tog vremena poput *Lillea*, *Melinesa* ili *tondera*.

Blonde čipka je kontinuirana čipka na batiće (*bobbin lace*) iz Francuske koja se izrađuje od svile, posebno je bila popularna i izrađivala se tijekom 18. i 19. stoljeća. U Španjolskoj se većina takozvane svijetle čipke izrađivala u crnoj boji i bila je posebno uvriježena za izradu mantila ili španjolskog vela. Uzorak, koji je uglavnom bio cvjetni, izrađivao se je mekim svilenim koncem, debljim od konca koji se koristi za bazu.

Mantila ili španjolski veo, čipka *Blonde* izrađena pomoću batića u Barceloni, 50x135 cm, 1900.-1940., Muzej čipke *Marès*, broj 599.

Ručnik, Ret fi ili Arenyska čipka izrađena u Arenys de Maru od strane tvornice Castells, 37 x 39 cm, 1862.–1880., Muzej čipke Marès, broj 2747.

17.2. ANA ISABEL MADRIGAL FERNÁNDEZ

Ana Isabel Madrigal Fernández poznata je edukatorica i čipkarica. Njenom radu posebno su doprinijeli tečajevi koje je ona pohađala kod drugih edukatora: 50-satni intenzivni tečaj s Toni del Toro o čipkarstvu, Intenzivni tečaj s Concha Soto o flamanskoj čipki, Intenzivni tečaj o dvorskoj čipki kod Lorenze Villalbe, tečaj Pilar Montanos u Madridu, Tečajevi s Belén Hernández o čipki od žice (na drot), tečajevi o Almagro čipki i čipki koju predaje Natividad Gonzalez na Universidad Popular de Almagro i brojni drugi. U njenom radu Organizator čipkarskih susreta u planinama od 1999. godine, a na nekima od njih svake godine do danas sudjeluje preko 500 ljudi. Sama čipkarica instruktorka je tehnika izrade čipke za druge edukatore diljem Španjolske od 2012. godine (Miranda de Ebro, El Puerto de Santa Maria, Badajoz, Castuera, Valencia, Rociana del Condado, Huelva, Aldaia, Gandia, Cordoba, itd.). Svoje radove publicira u časopisu Vuelta Cruz, vodećem tehničkom časopisu o čipki na špule u Španjolskoj. Sudjeluje na konferencijama, simpozijima, predavanjima diljem svijeta, od Argentine, Bugarske, Slovačke, Poljske, Mađarske do Portorika.

Plesačica (bobbin lace) - Ana Isabel Madrigal Fernández

ZAVIČAJNI MUZEJ OZALJ

Ulica Zrinskih i Frankopana 2

47280 Ozalj

Tel: 047/732-271

E-mail: muzoz@ka.t-com.hr

www.zmo.hr

ORGANIZATORI X. MEĐUNARODNE IZLOŽBE ČIPKE U OZLJU

Grad Ozalj, KUD „Ključ“ Trg, Zavičajni muzej Ozalj

Izložba je ostvarena zahvaljujući sufinanciranju iz javnih potreba u kulturi Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Karlovačke županije i Grada Ozlja

PARTNERI IZLOŽBE

Družba „Braća Hrvatskoga Zmaja“

RADNO VRIJEME

ponedjeljak-petak: 8:00 do 20:00 sati

Vikendima, praznicima i blagdanima: 10:00 do 20:00 sati

IZLOŽBA OSTAJE OTVORENA

od 26. travnja do 22. lipnja 2015.

NAKLADNIK

KUD „Ključ“ Trg

ZA NAKLADNIKA

Stjepan Bezjak

OBRADA TEKSTA

Stjepan Bezjak

POSTAV IZLOŽBE

Stjepan Bezjak

